

EMBER ÉS TÁRSADALOM 1 +822

NÉPISMERET-NÉPRAJZ 1

NÉPISMERET-NÉPRAJZ

2-4. évfolyam

NÉPISMERET-NÉPRAJZ 2

A *Népismeret-néprajz* tanterv az *Értékközvetítő és képességfejlesztő program (ÉKP)* keretei között a 2-8 évfolyam számára kimunkált, a gyakorlatban kipróbált, a NAT-hoz igazított részletes tanterv. A tantervet és taneszközeit bevezethetik azok az iskolák (pedagógusok), akik az Értékközvetítő és képességfejlesztő program és pedagógiája szerint dolgoznak. Az itt közölt 2-4. évfolyamos tanterv szerves előzménye 5-8. évfolyam számára kidolgozott *Népismeret-néprajz* tanterv.

Javasolt óraszám

<i>Évfolyam</i>	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám		0,5 (b)	0,5 (b)	0,5 (b)

(b) Bontott csoportban ajánlott a tanítása

Az ÉKP tanterv és a NAT viszonyának jellemzői

A *Népismeret-néprajz* tanterv elsősorban az **Ember és társadalom** műveltségi területhez rendelhető, érinti azonban a **Magyar nyelv és irodalom**, a **Matematika**, az **Ember a természetben**, a **Földünk-környezetünk**, a **Művészetek**, az **Életvitel és gyakorlati ismeretek** és a **Testnevelés és sport** műveltségi területeket is. Az **Ember és társadalom** műveltségi területen belül tartalma egyaránt teremt kapcsolatot a történelem, az emberismeret és a társadalomismeret aspektusaival. Ismeret- és tevékenységrendszerével, nagy attitűdalkotási potenciáljával segítheti a történelmi tudat és nemzeti identitás, a különböző kultúrák és a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység alakulását és alakítását. A NAT **Hon és népismeret** tantervének teljes mértékben megfelel az ÉKP tanterve. Ennek megfelelően a tantárgy feladata: a *hagyományos kultúra értékeinek egységben látása, a hagyomány adekvát és inadekvát továbbélésének felismerése, az adaptációs és alkotási lehetőségek kihasználása, a reális - önmagára reflektálni tudó - magyarságkép kialakítása a reális Európa-kép, világgép és emberkép megalapozása érdekében.* A tanterv a **Hon- és népismeret** területén koherens és a helyi táji-történelmi előzményekhez alkalmazkodni tudó követelményrendszer tartalmaz, amellyel képes lefedni e rendkívül nagy képességfejlesztő potenciállal rendelkező ismeret-, tevékenység-, magatartás- és attitűdrendszer egészét. A tanterv ezen kívül még segíti az **Énkép, önismeret, az Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra, a Környezeti nevelés, az Információs és kommunikációs kultúra, a Testi és lelki egészség és a Felkészülés a felnőtt lét szerepeire kiemelt fejlesztési feladatok** közös teljesítését.

Megtörtént a 2012-ben megjelent NAT keresztantervi és tematikai megfeleltetése is

A tanterv jellemzői

A *Népismeret-néprajz* tanterv bemutatja annak a még koherens és szájhagyományozódással, belenevelődéssel, utánpótlással átszarmazódó kultúrának az értékeit, amely a honfoglalással magunkkal hozott alapokon a Kárpát-medencében együttélő népek sok évszázados egymásra hatása során sajátos magyar népi kultúráként alakult ki, és amely ismeret-tevékenység-magatartás-attitűdrendszerével tájékozódási pontokat nyújthat a múlt-jövő, az egyén-település-magyarság-európaiság-emberiség és az adottságok-képességek-vállalható szerepek intervallumában. A tanterv - a **Hon- és népismeret** mint kiemelt fejlesztési feladat okán - minden tanulócsoporthoz ajánlott. A haladási tempónak az egyes gyermekhez igazításához kiváló lehetőséget biztosít az *évkör*: így egyszerre vállalható ugyanabban a tanulócsoporthoz a hátránykompenzálás és a tehetséggondozás is.

A tanterv alkalmazásához szükséges feltételek

A *Népismeret-néprajz* tanításához ajánlott a *Hagyományismeret* szakirányú továbbképzési szak vagy más, hasonló tematikájú továbbképzés elvégzése. A tanterv feltételezi, hogy a pedagógus - legalább a reprodukció szintjén - be tudja mutatni, illetve adaptív módon be tudja mutatni azokat a munkafolyamatokat és tevékenységeket, amelyeket a helyi tanterv tartalmaz. A tanterv sajátos idő- és térszervezését az éppen végzendő tevékenység sor határozza meg. Más megoldásokat igényel például a betlehemezésre vagy a zöldág járásra készülés, a nemezezés vagy a korongozás, illetve az „élő” falumúzeumban való csoportos vagy differenciált foglalkoztatás. A tanterv *évkörre* épülése egy-egy jeles nap vagy időszak előtt a tanórák „sűritését” vagy délutáni foglalkozások beiktatását is eredményezheti. A tanulócsoporthoz bontását az éppen végzendő tevékenység sor határozza meg. A bontás alapja lehet a nemenkénti elkülönülés (például regölés vagy pünkösdi királynéjárás), a csoportkialakítás (például Balázs-járás, Gergely-járás stb.), a rendelkezésre álló munkaeszközök száma (például bőrmunkák vagy korongozás) és a differenciált foglalkoztatás (hátránykompenzálás, tehetséggondozás) is.

A népismeret-néprajz tanulásának céljai a 2-4. évfolyamon

A *Népismeret-néprajz* tanulásának az a célja, hogy az iskolából kikerülő fiatalok eligazodjanak a szájhagyományos kultúra, kitüntetetten a magyar népi műveltség világában, azaz:

- ⑩ értsék e kultúra mindennapi életet és a jeles napokat szervező (anyagi és szellemi) totalitását, táji-történeti tagolódását, történeti rétegzettségét, az együtt élő népek egymásra hatását,
- ⑩ ismerjék értékeit, értsék formanyelvét, adottságaiknak megfelelően tudják alkalmazni vagy felismerni az adekvát technikákat,
- ⑩ lássák szükségletkielégítő, attitűdalakító, -befolyásoló, képességfejlesztő potenciálját, a mindennapi és a művészi együttéléséből származó mentálhigiéniai hatását, a hagyomány adekvát és inadekvát továbbélését, adaptációs és alkotási lehetőségeit.

A *Népismeret-néprajz* tantárgynak az a funkciója, hogy bemutassa annak a még koherens és szájhagyományozódással, belenevelődéssel, utánzással átszármazódó kultúrának az értékeit, amely a honfoglalással magunkkal hozott alapokon a Kárpát-medencében együtt élő népek sok évszázados egymásra hatása során sajátos magyar népi kultúraként alakult ki, és amely ismeret-tevékenység-attitűdrendszerével tájékoztató pontokat nyújthat a múlt-jövő, az egyén-település-magyarország-európaiság-emberiség és az adottságok-képességek-vállalható szerepek intervallumában.

A tantárgy - a benne érintett tudományágak sokasága, a népi műveltség időbeni rétegzettsége, táji-történeti tagoltsága és az ebből következő szereplehetőségek és szokások variabilitása eredményeként - komplexnek minősíthető. Így képességfejlesztő és attitűdalakítási, attitűdbefolyásolási potenciálja rendkívül nagy. A népismeret-néprajz felkinálható tevékenységei, közvetített ismeretei, attitűdkialakítási-befolyásolási szándékai révén:

- ⑩ segíti az egyéni szükségletek kielégítését, (például *játékszükséglet*: énekes-mozgásos gyermekjátékok, természetes anyagokból készíthető játékok stb.; *önkifejezés szükséglete*: népdal, ballada, keserves, sirató, táncos improvizáció, szokások stb.; *önművelés szükséglete*: szemelvények a néprajztudomány köréből, néprajzi gyűjtőmunka stb.; *alkotás szükséglete*: népművészeti, népi iparművészeti tárgyak tervezése, készítése stb.;
- ⑩ segíti a reális önismeret és énkép kialakulását, a sokféle tevékenységben, szerepkörben való megméretődést (például: szokások bemutatása);
- ⑩ segíti a képességek sokoldalú fejlesztését és fejlődését, hozzájárulva az esetleges hátrányok enyhítéséhez, illetve a tehetségek felismeréséhez;
- ⑩ segíti az alkotásra való beállítódást, illetve felkészülést (például: kompozíciók tervezése motívumokból, népművészeti tárgyak tervezése és készítése stb.);
- ⑩ lehetővé teszi a reális magyarságkép kialakulását, ugyanakkor segíti az Európa kép, világkép és emberkép alakulását is;
- ⑩ hozzájárul a szociális érzékenység és az empátia kialakulásához, például az emberi élet fordulóihoz fűződő szokások bemutatásával;
- ⑩ segíti az ökológiai szemléletmód kialakulását, a környezetgazdálkodási, tájgazdálkodási összefüggések felismerését;
- ⑩ koherens kultúráképpel életvezetési mintákat ad pedagógusoknak, szülőknek és gyermekeknek egyaránt.

A *Népismeret-néprajz* tantárgy tananyagrendszere tájanként, néprajzi csoportonként, településenként más és más lehet. Meghatározó beállítódása, hogy a helyi hagyományokra, tevékenységkörökre épít, és ezekre reflektálva mutatja be más tájegységek vagy az "egész" hagyományrendszerét.

A tananyag megismerésének alapja az *évkör*. Az idő körforgására épül a hagyományok, szokások ismeret- és tevékenységkörének koncentrikus bővülése, egyre komplexebbé válása a néprajztudományban való feldolgozottság vázlatos megismeréséig. Ebből adódóan a legtöbb tananyagrészt (témakör, tevékenységkör) több tanéven keresztül is szerepel a tantervben, lehetőséget adva az esetleges lemaradások pótlására, a látens tanulásból eredő előnyök kihasználására, a tehetséges tanulók gondozására és a folyamatos gyakorlásra.

A *Népismeret-néprajz* tananyaga több tantárgy (irodalom, ének-zene, társadalomismeret, vizuális kultúra stb.) tananyagában is előfordulhat, ezért a tanítására fordítandó órakeret csak az együttműködés színvonalának feltérképezése után határozható meg. Orientáló adatként a heti 1 órával vagy kéthetente 2 órával célszerű számolni. Jeles napok közeledtével ezeket az órákat délutáni foglalkozások is kiegészíthetik.

Az új kereszttantervek figyelembe vétele érdekében kiegészülnek a célok az alábbiakkal.

Értékközpontú, életszerű fejlesztése a tanulók erkölcsi érzékének a lokális identitástudat formálásával.

A demokratikus jogok felmutatása a kisebbségi hagyományörzés értékrendszerében.

Az egyes népszokások egészségmegőrző funkciójának, az egészséges életvitelt szolgáló jellegének kiemelésével testi és lelki egészségre nevelés.

A népszokásokban is ott lappangó sokszínű életpálya lehetőségek megmutatásával a pályaorientáció segítése.

Az értékteremtő munka gazdasági jelentőségének hangsúlyozásával a gazdasági nevelés szolgálata.

A médiában való tematikához kapcsolódó tájékozódás értékközpontú formálása.

A tanulók számára kijelölt fejlesztési követelmények rendszere (kulcskompetenciák)

NÉPISMERET-NÉPRAJZ 4

A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség gyakorlása a NYIK-ben megismert műfajok tematikus adaptációjával, dramatikus játékokban (locsolás, villózás, betlehemezés stb.), csoportos, páros feladatokban a kommunikációs feladatok alkalmazása (anyanyelvi kommunikáció).

Népszokások nemzetiségi nyelven történő feldolgozása, bemutatása, bemutatózás külföldi testvértelepülésnek megfelelő nyelven (idegen nyelvi kommunikáció).

Kronológiai összevetések, tájegységekhez kötődő létszám adatok kezelése, mennyiségi adatok számba vétele (matematikai kompetencia).

A kapcsolódó tudományos lehetőségek bemutatása, feldolgozási lehetőségek ajánlása például a KGYTK keretében (tudományos kompetencia).

Az IKT eszközrendszerének használata, a digitális tananyagok fokozatos alkalmazása, az interaktív eszközök bekapcsolása (digitális kompetencia).

A többségi állam és a kisebbségek viszonyának bemutatása a hagyományörzés területén, a néphagyományok gyakorlása (szociális és állampolgári kompetencia).

A tanulók együttműködésére és önálló munkájára alapozó módszertani eljárások, amelyek során megjelenik a tervezés, a szervezés, a feladatok megosztása: páros munka, csoportmunka, projekt (kezdemenyezőképesség és vállalkozói kompetencia)

Népművészeti teljesítmények (népi színjátszás, népi iparművészet, népi díszítőművészet) bemutatása, egy-egy művészeti teljesítmény elemzése, kipróbálása, gyakorlása (esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség).

A szöveg reprodukció elemeinek, és teljes folyamatának gyakorlása szótárak, lexikonok szakszerű használatával, a tudatos internethasználat bekapcsolásával (hatékony, önálló tanulás)

A tananyagelsajátítás, az ellenőrzés és az értékelés módszerei a 2-4. évfolyamon

<i>A tananyagelsajátítást szolgáló módszerek</i>	<i>Az ellenőrzést szolgáló módszerek</i>	<i>Az értékelést szolgáló módszerek</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ábrák, rajzok felismerése ❖ Diaképek megtekintése, értékelése ❖ Hangfelvételek meghallgatása, énekek megtanulása ❖ Tanári bemutatás utánzása ❖ Tájékozódás, múzeumok látogatása ❖ Gyakorlati feladatok, kézműves-technikák elsajátítása ❖ Munkalapok kitöltése, értékelése, megbeszélése ❖ Családfa-készítés. ❖ Néprajzi megfigyelések tanári segítséggel. ❖ Játsszóházak, táncházak vígjátékok szervezése, látogatása évente akár többször is 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Csoportos és egyéni beszélgetés ❖ Feladatmegoldás ❖ Utánzással tanult ismeretek egyéni/közös előadása ❖ Egyéni és csoportos produktumok ❖ Tárgykészítési gyakorlatok ❖ Néptánc próbák ❖ Kalendáriumi szokások előadása 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Szóbeli beszélgetésekkel megvalósított minősítés ❖ Produktumok osztályozása ❖ Közösség által elismert produktumok rangsorolása.

Tanulási cél, tematikus tananyag, tanulási program, teljesítmény

2. évfolyam

A népismeret-néprajz tanulásának céljai a 2. évfolyamon

A *Népismeret-néprajz* tanulásának az a célja, hogy a hagyományos kultúra kínálta egyszerű egyéni és közösségi tevékenységek megismerésén és gyakorlásán keresztül alakuljon ki a tanulóknak az otthonhoz, a lakóhelyhez és a szülőföldhöz, a táji-történeti tagoltságukban is megragadható értékekhez való kötődés képessége és mindezek megbecsülésének, megőrzésének és adekvát felhasználásának a gyakorlata. Ismerjék meg a természetes anyagok alakítási, felhasználási technikáit, lakóhelyük népmeséit, énekes-mozgásos gyermekjátékait és kiemelkedő jeles napjait.

	TEMATIKUS TANANYAG	TANULÁSI PROGRAM	TELJESÍTMÉNY	
			MINIMÁLIS	OPTIMÁLIS
I.	AZ ANYAGI KULTÚRA	AZ ANYAGI KULTÚRA ELEMINEK TANULÁSA		
1.	<i>Játékok, bábok természetes anyagokból</i>	<i>Játékok, bábuk készítése természetes anyagokból, növényi részekből (levél, gesztenye, makk, csuhé, dió, kukoricaszár, krumpli, hánscs, szalma, nád, papír, szövet stb.)</i>	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
2.	<i>Agyagmunkák</i>	<i>Az agyag formára tapasztása, agyagedény felrakása hurkából, cserépgyöngy készítése</i>	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
3.	<i>Szövés-fonás</i>	<i>A szövés-fonás elemi műveleteinek tanulása</i>		
3.1.	Szövés	Papírszalag szövése függőleges és vízszintes kereten	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
3.2.	Fonás	A háromeres fonás megtanulása, fonalbaba készítése	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
II.	A SZELLEMI KULTÚRA	A SZELLEMI KULTÚRA ELEMINEK TANULÁSA		
1.	<i>Énekes-mozgásos gyermekjátékok</i>	<i>Énekes-mozgásos gyermekjátékok tanulása és változatos gyakorlása</i>	Részt vesz a gyermekjátékokban.	Részt vesz a gyermekjátékokban.
2.	<i>Népmesék, mondák</i>	<i>Népmesék, mondák olvasása, elemzése, eljátszása</i>	Részt vesz a mesék eljátszásában	Részt vesz a mesék eljátszásában.
3.	<i>Mondókák, kiszámolók, találós kérdések</i>	<i>Mondókák, kiszámolók, találós kérdések tanulása és szituatív gyakorlása</i>	Ismer egy-egy mondókát és kiszámolót.	Több mondókát, kiszámolót ismer és alkalmazni is tudja azokat.
4.	<i>Jeles napok</i>	<i>A település jeles napokhoz fűződő népszokásainak (betlehemezés, húsvéti népszokások) megtanulása</i>	Ismer egy húsvéti köszöntőt.	Röviden jellemezni tudja a betlehemezést és a húsvéti szokásokat.

I. AZ ANYAGI KULTÚRA

- a) A tanuló aktívan tudjon bekapcsolódni a természetes anyagokból készülő játékok és bábok konstruálásába.
- b) Aktívan vegyen részt az agyag formára tapasztásában, agyagedény hurkából történő felrakásában és cserépgyöngy készítésében.
- c) Fonási és szövési hiba nélkül tudja alkalmazni különböző vastagságú fonalak felhasználásával a háromeres fonást és a fonalbaba készítését, illetve függőleges és vízszintes kereten a papírszalagok szövését.

II. A SZELLEMI KULTÚRA

- a) Aktívan tudjon bekapcsolódni az énekes-mozgásos gyermekjátékok gyakorlásába.
- b) Aktívan kapcsolódjon be a mesék elemzésébe, és eljátszásába.
- c) Ismerjen legalább 3 mondókát és kiszámolót és azokat szituatív módon alkalmazni is tudja.
- d) A szereplők és az elhangzó szöveg tartalma alapján röviden jellemezze a betlehemezést és a húsvéti szokásokat.

Tanulási cél, tematikus tananyag, tanulási program, teljesítmény

3. évfolyam

A népismeret-néprajz tanulásának céljai a 3. évfolyamon

A népismeret-néprajz tanulásának az a célja, hogy a hagyományos kultúra kínálja egyszerű egyéni és közösségi tevékenységek megismerésén és gyakorlásán keresztül alakuljon ki a tanulóknak az otthonhoz, a lakóhelyhez, a tájhoz, a szülőföldhöz, a hazához, a táji-történeti tagoltságukban is megragadható értékekhez való kötődés képessége és mindezek megbecsülésének, megőrzésének és adekvát felhasználásának a gyakorlata. Ismerjék meg a természetes anyagok alakítási, felhasználási technikáit, lakóhelyük népmeséit, énekes-mozgásos gyermekjátékait és kiemelkedő népszokásait.

	TEMATIKUS TANANYAG	TANULÁSI PROGRAM	TELJESÍTMÉNY	
			MINIMÁLIS	OPTIMÁLIS
I.	AZ ANYAGI KULTÚRA	AZ ANYAGI KULTÚRA ELEMINEK TANULÁSA		
1.	<i>Játékok, bábok természetes anyagokból</i>	<i>Játékok, bábok készítése természetes anyagokból (levél, gesztenye, makk, gubacs, bogáncs, nád, gyékény, háncs, szalma, csuhé, dió, mogyoró, kukoricaszár stb.)</i>	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
2.	<i>Agyagmunkák</i>	<i>Az agyagmegmunkálás elemi műveleteinek megtanulása, gyakorlása</i>		
2.1.	Tárgykészítés	Agyagedények felrakása hurkából, agyagjátékok mintázása	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
2.2.	Díszítés	Agyagedények díszítése karcolással	Részt vesz a díszítésben.	Részt vesz a díszítésben.
3.	<i>Szövés-fonás</i>	<i>A szövés-fonás elemi műveleteinek megtanulása, gyakorlása</i>		
3.1.	Szövés	A szövőfával való szövés tanulása, gyakorlása	Részt vesz a szövőfával való szövés gyakorlásában.	Részt vesz a szövőfával való szövés gyakorlásában.
3.2.	Fonás	Bőrcsíkok fonása, egyszerű ostor készítése	Részt vesz a bőrcsíkok fonásának gyakorlásában.	Részt vesz a bőrcsíkok fonásának gyakorlásában.
4.	<i>Hímzés-varrás</i>	<i>A hímzés és varrás elemi műveleteinek tanulása, gyakorlása</i>		
4.1.	Hímzés (előöltés, tűzőöltés és egyszerű keresztszemes öltés)	Az előöltés, a tűzőöltés és az egyszerű keresztszemes öltés tanulása, gyakorlása	Részt vesz a hímzés gyakorlásában.	Részt vesz a hímzés gyakorlásában.
4.2.	Varrás	Egyszerű babaruha készítése	Részt vesz a babaruha-készítésben.	Részt vesz a babaruha-készítésben.

NÉPISMERET-NÉPRAJZ 9

5.	Tojáshímzés	Batikolt és berzsell hímés tojás készítése	Részt vesz a tojáshímzésben.	Részt vesz a tojáshímzésben.
6.	Kézműves technikák	A megismert technikák folyamatos, alkalomszerű gyakorlása	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
II.	A SZELLEMI KULTÚRA	A SZELLEMI KULTÚRA ELEMINEK TANULÁSA		
1.	Énekes-mozgásos gyermekjátékok	Énekes-mozgásos gyermekjátékok változatos gyakorlása és alkalmazása népszokásokban	Részt vesz a játékokban.	Játékot tud indítani és irányítani.
2.	Népmesék, mondák	Népmesék, mondák olvasása, elemzése és eljátszása	Részt vesz a játékokban.	Saját szavaival, kifejezően tud elmondani meséket, mondákat.
3.	Népdalok, mondókák, kiszámolók, találós kérdések	Népdalok, mondókák, kiszámolók, találós kérdések tanulása és szituatív gyakorlása	Társaival éneklő népdalokat, ismer legalább két-két mondókát és kiszámolót.	Több népdalt, mondókát, kiszámolót és találós kérdést ismer és alkalmazni is tud.
4.	Népszokások	Népszokások tanulása megfigyeléssel vagy leírások, filmek alapján		
4.1.	Munkaalkalmak szokásai (például szüret, kukoricafosztó, fonó)	A munkaalkalmakhoz kötődő népszokások tanulása, megjelenítésük gyakorlása	Részt vesz a munkaalkalmak szokásainak megjelenítésében.	A munkaalkalmak szokásainak megjelenítését indítani, irányítani tudja.
4.2.	Jeles napok szokásai (betlehemezés, Balázs-járás, Gergely-járás, farsangi ünnepek, húsvéti szokások)	A jeles napokhoz kötődő népszokások tanulása, megjelenítésük gyakorlása	Részt vesz a jeles napok szokásainak megjelenítésében.	A jeles napok szokásainak megjelenítését indítani, irányítani tudja.

I. AZ ANYAGI KULTÚRA

- a) A tanuló aktívan tudjon bekapcsolódni a természetes anyagokból készülő játékok és bábok konstruálásába.
- b) Aktívan vegyen részt agyag-edények hurkából történő felrakásában és karcolással történő díszítésében.
- c) Aktívan vegyen részt a szövőfával történő szövés gyakorlásában, bőrcsíkok háromeres fonásában. Fonási hiba nélkül tudja elkészíteni, ostorát
- d) Egyszerű babaruha készítési folyamatában egyenletes öltéstávolságokkal tudja alkalmazni a férc-öltést.
- e) Aktívan vegyen részt a batikolt tojás készítésében.
- f) Kezdeményezően és örömmel vegyen részt a megismert kézműves technikák gyakorlásában, új produktumok tervezésében és elkészítésében.

II. A SZELLEMI KULTÚRA

- a) Kezdeményezően kapcsolódjon be az énekes mozgásos gyermekjátékok gyakorlásába, azokat indítani is tudja.
- b) Saját szavaival kifejezően tudjon elmondani meséket és mondákat.
- c) Hiánytalanul tudja felidézni a tanult népdalokat, mondókákat, kiszámolóka és találós kérdéseket, és szituatív módon alkalmazni is tudja azokat.
- d) A tanult jeles napok és munkaalkalmak szokásait pontosan tudja felidézni, megjelenítésüket adekvát módon tudja indítani és irányítani.

Tanulási cél, tematikus tananyag, tanulási program, teljesítmény

4. évfolyam

A népismeret-néprajz tanulásának céljai a 4. évfolyamon

A népismeret-néprajz tanulásának az a célja, hogy a hagyományos kultúra-kínálta egyszerű, egyéni és közösségi tevékenységek megismerésén és gyakorlásán keresztül alakuljon ki a tanulóknak az otthonhoz, a lakóhelyhez, a tájhoz, a szülőföldhöz, a hazához, az itt élő népekhez és a határainkon túl élő magyarokhoz, a táji-történelmi tagoltságunkban is megragadható értékekhez kötődés képessége és mindezek megbecsülésének, megőrzésének és adekvát felhasználásának a gyakorlata. E folyamat ösztönözzé őket a szűkebb és tágabb környezet történelmi és kulturális emlékeinek, hagyományainak feltárására és ápolására, alapozza meg nemzeti önismeretüket és identitásukat, tegye nyitottá őket más népek és népcsoportok hagyományainak megismerésére és megbecsülésére. Ismerjék meg a természetes anyagok alakítási, felhasználási technikáit, lakóhelyük és környékének népviseletét, népmeséit, énekes-mozgásos gyermekjátékait, népszokásait, a velünk élő nemzetiségek és a határainkon túl élő magyarok jellegzetes népszokásait, szituatív módon folyamatosan gyakorolják a megismert anyagmegmunkálási és díszítési technikákat.

	TEMATIKUS TANANYAG	TANULÁSI PROGRAM	TELJESÍTMÉNY	
			MINIMALIS	OPTIMÁLIS
I.	AZ ANYAGI KULTÚRA	AZ ANYAGI KULTÚRA ELEMINEK TANULÁSA		
1.	<i>Játékok, bábok természetes anyagokból</i>	<i>Játékok, bábok készítése természetes anyagokból (levél, gesztenye, makk, gubacs, bogáncs, nád, gyékény, háncs, szalma, csuhé, dió, mogyoró, kukoricaszár stb.)</i>	Önállóan tud egyszerű sík és botbábokat készíteni, azokat fel tudja használni a bábjátékokban. Egyszerű tárgyakat tud kitalálni, illetve minta után elkészíteni. A kész munkadarabot ki tudja próbálni.	Önállóan tud tervezni és készíteni játékokat és bábokat. Tárgyait szituatív módon képes alkalmazni, az alkalmazást meg tudja szervezni.
2.	<i>Agyagmunkák</i>	<i>A fazekasműhely berendezésének, eszközeinek, kész tárgyainak számbavétele műhely- vagy múzeumlátogatás során; egyszerű tárgyak készítésének gyakorlása</i>	Megérti a forma, funkció, anyag és méret közötti összefüggéseket. A kész munkadarabot ki tudja próbálni.	Tárgyait önállóan tudja tervezni és elkészíteni.
3.	<i>Szövés-fonás</i>	<i>A szövés-fonás elemi műveleteinek tanulása</i>		
3.1.	Szövés	A szövőkereten való szövés technikájának megtanulása és gyakorlása	Részt vesz a szövés gyakorlásában.	Egyenletesen, mintaszerűen tud szőni szövőkereten.
3.2.	Fonás	A fonási technikák tanulása különböző anyagokkal (haj, szalag, szalma, gyékény, vessző stb.)	Részt vesz a fonás gyakorlásában.	Egyenletesen, mintaszerűen tud fenni a tanult anyagokkal, technikákkal.
4.	<i>Népviseletek</i>	<i>Népviseletek számbavétele megfigyeléssel vagy ismeretterjesztő kiadványok, filmek alapján</i>		

NÉPISMERET-NÉPRAJZ 12

4.1.	Férfiak, nők és a gyermekek viselete	A férfi, a női és a gyermekviseletek azonosságainak és különbségeinek megfigyelése múzeumban, képen vagy dián	Meg tud nevezni legalább két népviseletet.	Jellemezni tud legalább két népviseletet.
------	--------------------------------------	---	--	---

NÉPISMERET-NÉPRAJZ 13

4.2.	Hétköznapi és ünnepi viseletek	A hétköznapi és az ünnepi viseletek különbségeinek megfigyelése múzeumban, képen vagy dián	Meg tud nevezni legalább két népviseletet.	Jellemezni tud legalább két népviseletet.
4.3.	Társadalmi rétegek viselete	A különböző társadalmi rétegekhez tartozók viseletének megfigyelése múzeumban, képen vagy dián	Meg tud nevezni legalább két népviseletet.	Jellemezni tud legalább két népviseletet.
4.4.	Viseletdarabok neve	A legjellegzetesebb viseletdarabok nevének megismerése és felismerésük gyakorlása	Meg tud nevezni legalább két népviseletet.	Jellemezni tud legalább két népviseletet.
5.	<i>Hímzés-varrás, textilfestés</i>	<i>A hímzés-varrás és a textilfestés elemi műveleteinek tanulása, gyakorlása</i>		
5.1.	Hímzés: keresztszemes hímzés	Keresztszemes terítő készítése	Részt vesz a hímzés gyakorlásában.	Szabályos mintát, egyenletes szemeket tud himezni.
5.2.	Varrás	Egyszerű ruhadarab (kötény, kendő) készítése	Részt vesz a varrás gyakorlásában.	A szabást és a varrást egyenletesen, mintaszerűen tudja elkészíteni.
5.3.	Textilfestés: kékfestő technika	Festőnövények számbavétele, jellemzése; a kékfestő technika megtanulása nyomódúccal; a megvarrt kendő díszítése	Részt vesz a textilfestés gyakorlásában.	Ismer legalább három festőnövényt, a kékfestő technikát szabályosan alkalmazza.
6.	<i>Mézesbáb-készítés</i>	<i>Mézestészta készítése recept alapján, a tészta szaggatása sablonnal, a formák díszítése</i>	Részt vesz a mézesbáb-készítésben.	Önállóan, mintaszerűen tud mézesbábot készíteni.
7.	<i>Tojáshímzés</i>	<i>A gicával történő tojáshímzés tanulása, gyakorlása</i>	Részt vesz a tojáshímzésben.	Tojáshím-mintáit önállóan meg tudja tervezni és kivitelezni.
8.	<i>Kézműves technikák</i>	<i>A megismert technikák folyamatos, alkalomszerű gyakorlása</i>	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.	Részt vesz a tárgykészítés folyamatában.
II.	A SZELLEMI KULTÚRA	A SZELLEMI KULTÚRA ELEMINEK TANULÁSA		
1.	<i>Énekes-mozgásos gyermekjátékok</i>	<i>Énekes-mozgásos gyermekjátékok változatos gyakorlása és alkalmazása népszokásokban</i>	Ismeri legalább tíz játék dalait, mondókait.	A játékokat önállóan meg tudja szervezni, indítani és irányítani.
2.	<i>Népmesék, mondák</i>	<i>Népmesék, mondák olvasása, elemzése és eljátszása</i>	A tanult mondát a saját szavaival el tudja beszélni.	Saját szavaival, kifejezően tudja elmondani az önállóan elolvasott meséket, mondákat.
3.	<i>Népdalok, találós kérdések, szólások és közmondások</i>	<i>Népdalok, találós kérdések, szólások és közmondások tanulása, megfejtése, szituatív alkalmazása</i>	húsz--huszonöt népdalt társaival együtt tud énekelni.	húsz-huszonöt népdalt önállóan tud énekelni.
4.	<i>Népszokások</i>	<i>Népszokások tanulása megfigyeléssel vagy leírások, filmek alapján</i>		
4.1.	munkaalkalmak szokásai (szüret, kukoricafosztás, tollfosztás, fonó)	munkaalkalmakhoz kötődő népszokások tanulása, gyakorlása	Meg tudja nevezni a munkaalkalmak tanult szokásait.	Jellemezni tudja a munkaalkalmak tanult szokásait.

4.2.

jeles napok szokásai
(betlehemezés, regölés,
Balázs-járás, Gergely-járás,
farsang, kiszehajtás-
zöldágjárás, húsvéti és
pünkösdi népszokások)

jeles napokhoz kötődő
népszokások tanulása, gyakorlása

Részt vesz a
népszokásokat
megismertető
játékokban. Ismer 1-2
köszöntőt.

A népszokások
megjelenítését önállóan
tudja indítani és
irányítani. Elő tud adni
még-öt köszöntőt.

I. AZ ANYAGI KULTÚRA

- a) A tanuló önállóan tudjon tervezni és pontosan kivitelezni természetes alapanyagú játékokat és bábokat. Az elkészült produktumokat adekvát szituációban alkalmazni is tudja, illetve alkalmazásukat tudja megszervezni.
- b) Tudjon önállóan is tervezni és elkészíteni egyszerű agyag-tárgyakat.
- c) Szövési hiba nélkül, egyenletesen tudjon szövőkereten szőni egyszerű, saját tervezésű mintákkal. A tanult fonási technikákat mintaszerűen tudja alkalmazni.
- d) Példákkal tudja jellemezni a hétköznapi és ünnepi, valamint a társadalmi rétegek viselete közötti különbségeket. Tudjon bemutatni legalább két népviseletet.
- e) Tudjon egyszerű keresztszemes mintákat szabályos „szemekkel” hímezni, egyszerű szegési, vagy varrási feladatokat egyenletes öltésmérettel megoldani. Ismerje és szabályosan alkalmazza az egyszerű képfestő technikákat.
- f) Tudjon önállóan mézesbábót készíteni.
- g) Tudjon önállóan gicával hímes tojást készíteni.
- h) Kezdeményezően és örömmel vegyen részt a megismert kézműves technikák gyakorlásában, új produktumok tervezésében és elkészítésében.

II. A SZELLEMI KULTÚRA

- a) Kezdeményezően kapcsolódjon be az énekes mozgásos gyermekjátékok gyakorlásába, azokat megszervezni, indítani és irányítani is tudja.
- b) Saját szavaival kifejezően és élvezetesen tudjon elmondani önállóan elolvasott meséket és mondákat.
- c) A tanult népdalokat tudja önállóan is adekvát tempóban, ritmusban és dallamívvel elénekelni, illetve csoportos éneklés során indítani.
- d) Tudja a tanult jeles napok és munkaalkalmak szokásait adekvát módon indítani és irányítani. Tudja önállóan előadni az alkalomhoz illő köszöntőket.